

Detta är en utskrift från från Göteborgs-Posten.

Publicerad 20 november 2009

Uppdaterad 20 november 2009

Stefan Edman: Efter klimatet – kemibomben!

När får vi en Sternrapport om kostnaderna för giftchocken? Och en global avrustnings- och omställningsplan för kemikalierna? frågar Stefan Edman.

Om drygt två veckor samlas världens ledare för att försöka tråckla ihop ett nytt globalt klimatavtal så att jordens medeltemperaturökning hejdas innan den överstiger 2 grader.

Det är akut bråttom – men alls inte omöjligt. Strategierna för att minska växthusgasutsläppen på ett globalt rättvist sätt ligger sedan länge på förhandlarnas bord. Tekniken finns. Den politiska beredskapen är betydligt större nu än för bara fem år sedan. Och de initiala kostnaderna är alls inte oöverstigliga – en enda årlig procent av den globala BNP! Utgifter som vänds till vinst när efterfrågan på hållbar miljö- och klimatteknik växer till en stark och sund grön tillväxtmotor i världsekonomin.

Problemen att komma överens skall förvisso inte underskattas; de handlar nu främst om ledarskap och solidaritet. Men eftersom alla på sikt förlorar på ett uteblivet, bindande och heltäckande avtal, är jag ändå optimist.

Då känner jag mer obehag inför den tickande kemibomben, nästa stora globala utmaning efter klimatkrisen. I förrgår kom en dansk rapport som återigen visar det många redan visste: Att vi dagligen får i oss en cocktail av molekyler vars påverkan forskarna vet skrämmande lite om.

Hittills har vi människor i våra laboratorier uppfunnit 100 000 kemikalier, ämnen som alltså ursprungligen inte funnits i naturen. Flera tusen av dem finns nu nära inpå oss – i duschdraperiet, mobiltelefonen och kläderna, i plastkassarna och barnens leksaker. Parabener, ftalater och PCB tillhör de farligaste och tyvärr också vanligaste. Genom att störa kroppens egna hormoner kan de påverka flickors pubertet och försämra pojkarnas spermiekvalitet.

Parabener är konserveringsmedel i hudvårdsprodukter, solkrämer, barntvålar och barnschampon. Ftalater används för att göra plaster mjuka; de är gudskelov numera förbjudna i EU, men förekommer alltjämt i en del plastflaskor och i många plastleksaker. PCB, förbjudet sedan 1972, användes tidigare vid husbyggen men kan fortfarande återfinnas i t ex dammrester.

Somliga miljögifter flyter in i fostret med modersmjölken och kan mycket väl ligga bakom många av de beteendestörningar vi ser i dagens samhälle, sa den världsberömda amerikanska toxikologen Theo Colborn när hon för precis ett år sedan tog emot Göteborgspriset för hållbar utveckling.

Kemibomben och klimatchocken har många likheter:

- De visar bägge på välfärdens baksida. Dvs att vår historiskt unika bekvämlighet bygger på gigantiska mängder fossila råvaror och syntetiska kemikalier
- De handlar om osynliga ämnen och komplexa sammanhang, svåra för vanligt folk att greppa – och med global spridning utan hänsyn till nationsgränser.
- De genererar enorma vinster i kol-, olje- och kemiindustrin.

Klimatfrågan är äntligen på storpolitikens agenda. Men kemibomben, när skall den börja desarmeras? När träder kemins Al Gore fram på scenen? När får vi en Sternrapport om kostnaderna för giftchocken? Och en global avrustnings- och omställningsplan för kemikalierna, lika radikal som den vi hoppas på i Köpenhamn?

Under tiden får vi, vanligt folk, göra så gott vi kan: Välja CE-märkta leksaker och Svanenmärkta hygienprodukter, tvätta de nya kläderna innan vi sätter på oss dem – och hålla bostaden ren och fräsch!

Copyright © 1995 - 2009 Göteborgs-Posten